

”Realistisk flygning med skalamodell heroisk gärning”

Av de inte mindre än tolv regelsystem som Federation Aeronatique Internationale (FAI) instiftat för modellflygplan gäller två för flygande skalamodeller. Den ena, klass F4B, handlar om linstyrda skalamodeller och den andra, klass F4C, om radiostyrda skalamodeller. Såsom skalamodell definieras en miniatyrkopia av ett bemannat flygplan av princip tyngre än luften. Modeller av ballonger, luftskepp, robotar eller raketer får alltså inte vara med och leka.

Vid de världsmästerskapstävlingar som hålls vartannat år — senast förra året i Frankrike — brukar deltagarna ställa upp med fantastiska skapelser, som in i minsta detalj överensstämmer med sina fullvuxna förebilder.

Ofta tränger naturtrogenheten in under skalet på modellen så att den inre uppbyggnaden med longrenger, spant och spryglar stämmer med förlagan. Cockpitarna innehåller full uppsättning av riktiga instrumenttyper, reglage och styrkontroller. De senare är ofta kopplade till rodrens rörelser. Huvar och luckor är öppningsbara. Nitar och plåtskarvar är nog reproducerade. På krigsflygplan återges sotningen från avgas- och kanonrör. Typiska avskavningar av färg finns på rätta platser.

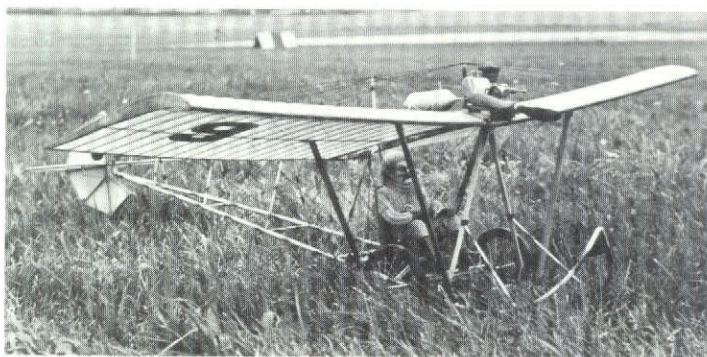
Vid fotografering av modellerna i realistisk miljö går det inte att skilja dem från de vuxna förebilderna.

FAI skalaregler ställer stora krav på utövaren. Redan vid valet av förebild innan ens byggandet påbörjats, kan avgöras om den tävlande skall ha någon möjlighet att hävda sig. Fordringarna beträffande dokumentation av förebilden är stränga. En bevisligen korrekt treplansskiss av förebilden, uppgift om dess dimensioner och tre fotografier eller tryckta reproduktioner skall presenteras för tävlingsdomarna. Om man ger sig på att bygga modeller av alltför gamla flygplan riskerar man att inte kunna dokumentera förebilden, när det är tävlingsdags. Vidare är reglerna utformade så att flygmomentet i tävlingen favoriserar en välflygande modell. Trenden har därför blivit att de tävlande väljer modeller av relativt moderna och enkla flygplan

utan alltför många krävande detaljer. FAI-skalans utformning medför därför en önskad och ej avsedd styrning mot ointressanta skalaobjekt. Ett flygplan som MFI Junior borde vara ett ideallikt projekt ur dessa synpunkter, därmed inte sagt att detta flygplan är slätstruket! Tävlingsinsatsen börjar därför åtskilliga år före själva tävlandet med efterforskning av dokumentation hos flygplansfabriker, och i olika flyghandböcker. Helst bör skalabyggaren välja en förebild som är gripbar på hemtraktens flygfält. Det har nämligen visat sig att flygplansfabrikernas översiktsritningar ibland misstämmer med måtten på det avbildade flygplanet. Efter något eller några år av sådan grundforskning är det dags att göra konstruktionsritning på modellen. Byggtiden brukar vara lång och mödosam genom kravet på detaljrikedom.

Provflygningen av en skalamodell, som representerar många hundra timmars byggarmöda är självfallet en skärselför byggherren. Mycket annat ligger också emot. Konfigurationen av ett vuxet flygplan är ofta inte aerodynamiskt lämpligt för en modell, som flyger på de små Reynoldska talen. Stabilisator och fena på 2:a världskrigsaktplan blir ofta kritiskt små, när de nedskalats till modellformat. Detaljrikedomen medför att modellerna får farligt hög vingbelastning. Inkapsling av modellmotorn medför ofta kylproblem med nedsatt motoreffekt som följd. Slutligen har modellbyggaren lagt ned så mycket tid på byggandet att han inte har tillräcklig flygträning, när luftdopet är aktuellt. En realistisk flygning med ett välbyggt skalaflygplan representerar således en heroisk gärning av en skicklig specialist.

Naturligt nog attraheras särskilt nybörjare i modellflyget mest av naturtrogna modeller och därför väljer de som förstlingskärna ofta ett skalaflygplan. Och därmed blir ofta deras första modellflygupplevelse av katastrofal natur, vilket i värsta fall resulterar i förlust både av flygplan och modellflygtusiaster. Jag har ofta tvingats tillrätta modellpilotaspiranter med färdiga skalanskapelser att genast börja med bygge av en trainermodell, som de har chans att lära sig flyga med.

Två bilder från Stockholms radioflygklubbs tävlingar: Överst WW2 fighters P51 och Supermarine Spitfire. Närmast Bengt Holmér's fantastiska Antoinette av m/1908. Foto: Allt om Hobby.

• FAI gynnar specialisterna

Med de inhumana krav, som FAI ställer genom sina hårda skalaregler hindras skalaflygningen att få någon bredd utöver ett litet antal specialister. Därför har man världen över börjat fundera på om det inte vore lämpligt med ytterligare en skalaklass inom radioflygskalaområdet för att bredda sporten och för att skapa en förskola till FAI-skalen. Stockholms Radioflygklubb har nyligen föreslagit regler för en "Populärskalaklass", vars huvudtanke är att modellernas flygförmåga är viktigare än skalenslugheten. Denna målsättning främjas genom att domarna vid den statiska bedömningen av skalenslughet, hantverksskicklighet och naturtrogen ytbehandling/dekor inte får gå modellen närmare än fem meter. Reglen provades vid en skalatävling vid F8, Barkarby, den 1—2 september i år. Inte mindre än 22 ekipage ställde upp och däribland tre helikoptrar. Tidsmässigt spände objektet från 1908 års Antoinette till 70-talets AJ 37 Viggen. Fantastiskt nog flögs alla utom just de båda nämnda modellerna trots vindstyrkor på 10 sekundmeter. Bara en av modellerna kvaddades, en vacker replik av WW2-flygplanet Douglas Dauntless.

På grund av regn under den statiska bedömningen arbetade domarna inne i ett tält, som inte medgav

större avstånd mellan modellerna och domarna än två meter. Dessutom tenderade domarna att helt krypa in i modellerna utan att tävlingsledningen kunde ingripa. Symptomatiskt nog vann Janne Levenstams ytterst detaljerade biplan SE5 från 1917, som framförts i VM i Frankrike förra året. Trots detaljrikedomen flögs kärnan mycket skickligt av Janne som tillhör RC-flygets oldboys.

Skalakommittén inom Stockholms Radioflygklubb kommer att samlas skaladomarna för ett eftersnack i syfte att finslipa Populärskalaregeln och skärpa tillämpningen av den. Man kommer att debattera frågor som: Hur skall måttriktighet bedömas på 5 meters avstånd? Kan hantverksskicklighet bedömas på detta avstånd? Kan domarna frigöra sig från den detaljkännedom de kan få av en modell mellan tävlingarna? Skall modeller byggda efter FAI-skalaregler anses överkvalificerade och förhindras delta i Populärskala? Hur skall reglerna utformas för att möjliggöra deltagande av helikoptrar och segelflygplan?

Om allt går vägen blir det en ny Populärskalatävling för radiostyrda modeller den 17—18 juni nästa år på F8. Så sopa av balsadamm från byggbrädorna, alla skalbitna, och sätt igång!